

LİSE ÖĞRETMENLERİNİN KİŞİLERARASI DAVRANIŞLARI VE ÖĞRETMEN PROFİLLERİ

INTERPERSONAL RELATIONSHIP OF HIGH SCHOOLS' TEACHERS AND TEACHERS' PROFILE

Sibel TELLİ*, Jale ÇAKIROĞLU **, Perry den BROK***

ÖZET: Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinin algılarına dayanarak öğretmen profillerini belirlemek ve bunların öğrencilerin duyuşsal kazanımları ile olan ilişkisini incelemektir. Çalışmada kullanılan Öğretmen Etkileşim Ölçeği (QTI), öğretmen davranışlarını Baskı/Uyum (Etki) ve İşbirliği/Karşıtlık (Yakınlık) olmak üzere iki ana boyutta incelemektedir. Çalışmanın örneklemini iki genel lisenin 24 sınıfında öğrenim gören toplam 674 öğrenci ve bu sınıfların 13 ders öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, lise öğrencileri öğretmenlerini oldukça yardımsever, işbirlikçi ve aynı zamanda kendi üzerlerinde kontrollü olarak algılamaktadır. Örnekleme Emir Verici, Otoriter ve Toleranslı/Otoriter olmak üzere üç farklı öğretmen tipi belirlenmiştir. Ayrıca, ölçeğin boyutları ile öğrencilerin derslerine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: öğrenme ortamı, öğretmen-öğrenci kişilerarası davranışlar, öğretmen profilleri.

ABSTRACT: The purpose of the study was to examine associations between Turkish high school students' perceptions of their teachers' interpersonal behavior and drawn attention to the relationship between students' affective outcomes and teachers' interpersonal behavior. The Questionnaire on Teacher Interaction (QTI), evaluate teachers' behavior on two main dimensions: Dominance/ Submission (Influence) and Cooperation/Opposition (Proximity). A total of 674 students from 24 classes in two general high school participated in study with their 13 teachers. It was found that students' perceptions were associated with their attitudes and several different types of interpersonal profiles could be distinguished in Turkish science classes. Three types of teachers could be found in the sample such as Directive, Authoritative and Tolerant/Authoritative teachers. The result of the analysis also indicated that Turkish teachers were perceived by their students as very cooperative and dominant.

Keywords: learning environment, teacher-student interpersonal behaviour, teacher profile.

1. GİRİŞ

Öğrenme ortamı, okul ve sınıf olmak üzere temelde iki ana bölümde ele alınmaktadır. Okul sınıftan biraz daha farklı olarak, daha çok bir iş ortamı şeklinde görülmektedir. Sınıf ise, öğrencilerin kendi aralarındaki iletişim ile öğretmenin öğrencilerle iletişiminin gerçekleştiği ve öğrenmenin olduğu ortam (Talton ve Simpson 1987) olarak araştırmacıların daha fazla dikkatini çekmektedir. Sınıf öğrenme ortamında, öğrencilerin, öğretmenlerinin kişilerarası davranışlarını (teachers' interpersonal behaviour) algılamalarını tanımlamak amacı ile Wubbels, Créton ve Hooymayers (1985) klinik psikolojide ve psikoterapide sıkça kullanılan Leary modelini (1957) eğitime uyarlayarak *Kişilerarası Öğretmen Davranışları Modeli*'ni (the Model for Interpersonal Teacher Behaviour-MITB) geliştirmişlerdir (Wubbels ve Levy 1993). Bu modelde, kişilerarası davranışlar, iki ana boyutta tanımlanmaktadır. Bunlar Baskı/Uyum (Etki) boyutu ve İşbirliği/Karşıtlık (Yakınlık) boyutudur. Öğretmen davranışları bu iki ana boyutun sekiz parçaya bölünmesiyle (Liderlik, Yardımcı/Arkadaşça, Anlayışlı, Öğrenci Sorumluluğu, Belirsizlik, Memnuniyetsizlik, Nasihat Verici ve Katı) tanımlanmıştır (Şekil 1).

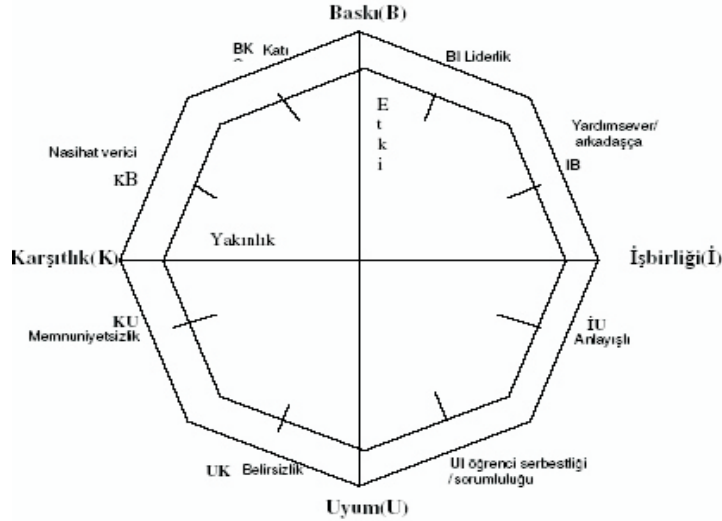
Şekil 1'de ki her bir bölüme, grafikteki yerlerine göre isimler verilmektedir. (Liderlik (Bİ), Yardımcı/Arkadaşça (İB) vb.) Modelde bulunan bu sekiz bölüm arasında sınırlar kesin değildir. Komşu bölümler, birbirlerinin alanlarını kısmen kapsamaktadır. Örneğin, Liderlik (Bİ) bölümünde, Baskı (B) ve İşbirliği (İ) özelliklerinin her ikisi de bulunmasına rağmen, Baskı (B) yönü, İşbirliği (İ) yönünden daha öncelikli gelmektedir, ya da Yardımcı/Arkadaşça (İB), bölümünde; İşbirliği (İ) yönü Baskı (B) yönünden daha öncelikli gelen davranış olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle "*Arkadaş canlısıdır.*" şeklindeki bir davranış, hem Anlayış hem de Yardımcı/Arkadaşça bölümlerinin özelliklerini

* Dr., University of Groningen (RUG), Department of Education, Groningen, Hollanda

** Doç. Dr., Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Ankara, Türkiye

*** Doç. Dr., Eindhoven School of Education, Technical University Eindhoven, Eindhoven, Hollanda

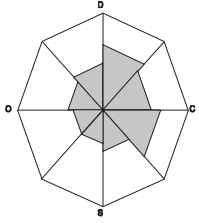
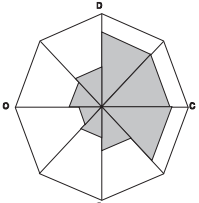
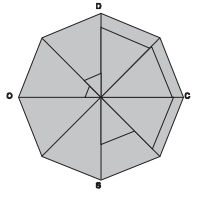
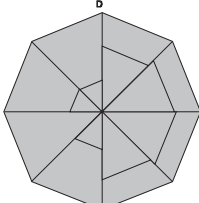
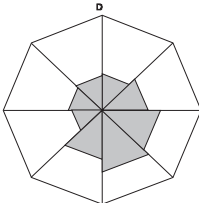
içerebilmektedir. Diğer taraftan birbirlerine karşı bölümler karşı davranışları tanımlamaktadır. Örneğin, Öğrenci Sorumluluğu/Serbestlik (Uİ) ile Katı (BK) bölümü grafikte karşı karşıyadır. Uİ alt boyutundaki maddelere örnek olarak “Hoşgörülüdür.”, BK alt boyutundaki maddelere örnek olarak “Bazı konularda çok katıdır.” verilebilir. Öğretmenlerin her boyutla ilgili kabul edilebilir davranışları bulunmaktadır.

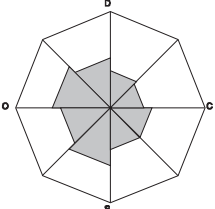
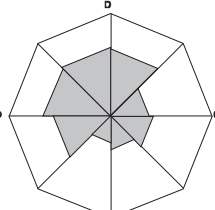
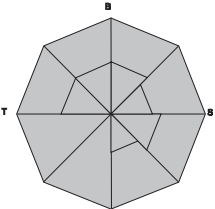

Şekil 1: Öğretmenlerin Kişilerarası Davranışları Modeli (MITB) (Wubbels ve Levy 1993)

Bu modele dayanarak kişilerarası davranışları göstermek amacıyla, Wubbels ve Levy (1991, 1993) *Öğretmen Etkileşim Ölçeği* (the Questionnaire on Teacher Interaction-QTI) adını verdikleri bir ölçek geliştirmişlerdir. Öğretmen Etkileşim Ölçeği (QTI)'nin orijinal Felemenk versiyonu 77 maddeden oluşmaktadır. Daha sonra 64 maddeli Amerikan (Wubbels ve Levy, 1991) ve 48 maddeli Avustralya (Fisher, Fraser, ve Wubbels, 1993) versiyonları da geliştirilmiştir. Ölçek 5'li Likert tiptedir. Ölçeğin çeşitli ülkelerde ilkokuldan üniversiteye kadar farklı versiyonları kullanılmaktadır (den Brok, Fisher ve Scott, 2005, Szejnberg, den Brok, ve Hurek, 2004, Koul, ve Fisher, 2006).

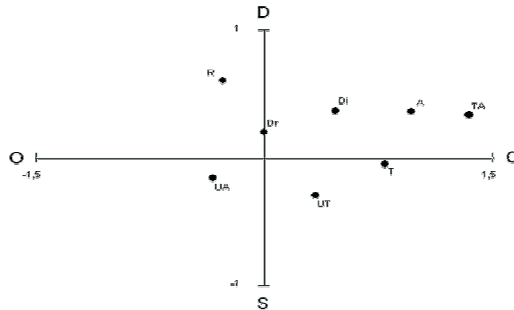
Araştırmalar; öğrencilerin, öğretmenlerinin kişilerarası davranışları hakkındaki algılarıyla, onların öğrenci kazanımları (bilişsel ve duyuşsal) arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermiştir (Brekemans, Wubbels ve den Brok 2002; Levy, den Brok, Wubbels ve Brekemans 2003; Wubbels, Brekemans, den Brok ve van Tartwijk 2006). Ayrıca, bu alandaki çalışmalar, öğrencilerin, öğretmenlerinin kişilerarası davranış algılarının öğrenci ve öğretmenlerinin cinsiyeti, yaşı ve tecrübesi, sınıftaki öğrenci sayısı, öğrencilerin başarı ve ders alanı (fen, matematik gibi) gibi faktörlerden etkilendiğini göstermiştir (Levy ve diğerleri 2003). Bunların yanı sıra, kültürel faktörlerinde öğrencilerin, öğretmen davranışları algılarına etkisi Amerika'da (den Brok, Levy, Rodriguez ve Wubbels 2002; Levy ve diğerleri 2003), Avustralya'da (Rickards, den Brok ve Fisher 2003) ve Pasifik ülkelerinde (Evans ve Fisher 2000) yapılan çeşitli araştırmalarda bulunmuştur. Kültür ile ilgili araştırmaların yanı sıra, QTI çalışmaları sırasında toplanan veriler, öğretmenlerin kişilerarası davranış tiplerinin (Wubbels, Brekemans, Créton, ve Hooyman 1990) belirlenmesini de sağlamıştır. Amerika'da ve Hollanda'da yapılan çalışmalar sonucunda, Emir Verici, Otoriter, Toleranslı ve Otoriter/Toleranslı, Belirsiz/Toleranslı, Belirsiz/Gergin, Bastırıcı/Engelleyci, Ağır ve Can sıkıcı olarak adlandırılan sekiz tip kişilerarası öğretmen davranışı belirlenmiştir (Brekemans, Levy, ve Rodriguez 1993). Şekil 2'de öğretmenin kişilerarası davranış modeline göre tanımlanan sekiz davranış şeklinin, grafik ile gösterimi ve açıklaması verilmektedir.

Kişilerarası davranış tipi	Sınıf ortamı
 <p>1. Emir verici</p>	<p>Emir verici profilli bir öğretmenin sınıfında, sınıf ortamı çok düzenli ve ödev merkezlidir. Bu öğretmen, sınıfında etkili organizasyonlar yapar ve tüm derslerini normal olarak zamanında tamamlamaya gayret eder. Sınıf tartışmalarını yönlendirir ve kontrol eder. Çoğunlukla öğrencinin ilgisini toplamayı başarır. Öğrencilerine bazı durumlarda yakın ve anlayışlı davranmasına rağmen, çoğunlukla gerçek anlamda bir yakınlık kurmaz. Bu öğretmenin genel olarak yüksek standartları vardır. Dersinde öğrencilerini zaman zaman derslerine çalışmak zorunda oldukları konusunda uyarır, hata ve dikkatsizlikleri konusunda ikaz eder.</p>
 <p>2. Otoriter</p>	<p>Otoriter sınıf atmosferi çok düzenli, ve ödev merkezlidir. Kurallar ve yapılacak işler açıktır. Bu nedenle öğrencileri bu konuda uyarılmak gerekmez. Bu öğretmen tipi Emir Verici öğretmene göre, sınıfta daha dikkatli ve genel olarak daha verimli ve üreticidir. Otoriter öğretmen, öğrenci ihtiyaçlarına ve taleplerine daha açık ve duyarlıdır. Öğrencileri bireysel olarak ilgilenir ve bunu dersinde de hissettirir. Bu öğretmen derslerinde daha çok düz anlatım yöntemini kullanmasına rağmen diğer teknikleri de kullanabilir. Derslerini planlı ve mantık örgüsüne göre düzenlemiştir.</p>
 <p>3. Toleranslı/Otoriter</p>	<p>Toleranslı/Otoriter öğretmen, sınıfta öğrenci serbestliğini ve sorumluluğunu destekleyen bir yapı oluşturur. Öğrencinin olumlu cevap verdiği farklı bir çok yöntemi sınıfta kullanır. Derslerini genellikle küçük çalışma grupları halinde düzenler. Sınıf ortamı, ikinci sırada verilen Otoriter öğretmenin sınıf ortamına benzemesine rağmen, bu öğretmen tipi öğrencileri ile daha yakın ilişkiler geliştirir. Öğrencileri genel olarak dersten hoşnuttur ve büyük oranda derse katılır. Kuralları uygulamak için bir zorlama yoktur. Öğretmen, dersin akışını bozan ufak çaplı hareketleri önemsemeyen ve ağırlıklı olarak öğrencilerin derste dikkatini toplamaya çalışır. Öğrenciler kendi hedeflerine ulaşmak için çalışırlar. Genel olarak, öğretmen öğretim hedeflerine çok az veya hiç şikâyetçi ulaşır.</p>
 <p>4. Toleranslı</p>	<p>Amerika' da ve Hollanda' da yürütülen çalışmalar sonucunda; her iki ülkenin Toleranslı öğretmen tanımlaması farklı şekilde ifade edilmiştir.</p> <p><i>Hollanda' da varılan sonuçlara göre:</i> Bu öğretmen tipinin sınıf ortamı öğrenciyi destekleyici ve öğrencilerin derse katılmaktan hoşnut kaldığı bir atmosferi vardır. Öğrenciler, Toleranslı/Otoriter öğretmenin sınıfına oranla daha fazla serbestliğe sahiptir; ders anlatım şeklini ve içeriğini etkileyebilme güçleri vardır. Öğrenciler, genel olarak öğretmenlerinin konuyu farklı öğretim yöntemleri ile aktarabilme yeteneği ve derste etkinliğinin farkındadırlar. Bu konuda öğretmenlerini takdir ederler. Genellikle sınıfta herkes kendi halindedir ve sınıf atmosferini bozacak çok az şey olur.</p> <p><i>Amerika' da varılan sonuçlara göre:</i> Toleranslı öğretmen, iyi organize olamayan kişi olarak algılanmaktadır. Bu öğretmen genel olarak derslere iyi hazırlanmaz. Öğrencilerle çatışma durumuna sık gelir ve onlara meydan okur. Genelde dersine bir açıklama ile başlar ve daha sonra öğrencilerini ödevlerini yapmaları için serbest bırakır. Bu öğretmen, öğrencilerin özel hayatları ile ilgilenmesine rağmen, akademik beklentileri net değildir.</p>
 <p>5. Belirsiz/Toleranslı</p>	<p>Belirsiz/Toleranslı öğretmen üst seviyede paylaşımcı ve işbirlikçidir. Ancak sınıfta fazla liderlik özelliği gösteremez. Dersleri genel olarak yapı ve içerik olarak zayıftır, konuyu tam olarak açıklamaz ve çoğunlukla tamamlamaz. Sınıftaki düzensizliği genelde tolere eder ve pek ödev vermez. Derse odaklanmıştır ve bu nedenle konuyu dinlemeyen öğrencilere tekrar tekrar anlatma eğilimindedir. Sınıf ortamı düzensizdir, genelde öndeki öğrenciler derse katılırken, diğerleri ödevlerini tamamlamakta ya da başka işlerle uğraşmaktadır. Öğretmen bu öğrencileri görmezlikten gelmekte ve bu esnada konuyu yüksek sesle ve hızlı bir şekilde geçmektedir. Öğretmenin sınıfında kurallar keyfi uygulanır ve öğrenciler kuralları bozduklarında karşılaşacakları davranışları kestiremezler. Öğretmenin sınıf içi yanlış davranışları engelleme çabası ve sınıf üzerinde etkisi oldukça azdır. Öğrencilerin derse katılmamasına bazen ani bir tepki verirken, bazı durumlarda ise tamamıyla görmezlikten gelir. Sınıf performans beklentisi uzun vade yerine kısa vadeli ve en alt düzeydedir. Genel olarak, sınıfta öğretmen ve öğrencilerin kendi yollarını izledikleri verimsiz bir denge görüntüsü vardır.</p>

 <p>6. Belirsiz/Gergin</p>	<p>Bu sınıf ortamının en belirgin özelliği gergin bir düzensizliktir. Öğretmen ve öğrenciler birbirlerini karşıt olarak görür ve karşılıklı olarak fikir ayrılığı olan konularda dersi birbirleriyle atışarak geçirirler. Öğrenciler, ortamda düzensizlik oluşturacak her fırsatı değerlendirme çabasıdır. Sürekli konuyu keserek, gülerken veya yüksek sesle konuşarak öğretmeni kıskırtmak eğilimdedirler. Bu davranış, genelde öğretmenin panik atak şeklinde cevap vermesiyle devam eder ki bu da öğrencinin davranış bozukluğunu daha fazla artırır. Öğretmen zamanının çoğunu sınıfı kontrol etme çabası için harcar. Bu nedenle, sınıfta yeni yöntemleri denemekte veya dersi anlatmakta isteksiz görünür. Öncelikli olarak sınıfta davranışlar üzerinde düşünmeyi tercih ettiğinden bu öğretmen için öğrenme daha az önemlidir.</p>
 <p>7. Bastırıcı/Engelleyici</p>	<p>Bu öğretmenin sınıfında öğrenci katılımcı değildir ve aşırı derecede öğretmenin kontrolü altındadır. Öğrenciler kuralları takip eder ve öğretmenin ani ve öfkeli çıkışlarından çekinirler. Öğretmen, öğrencinin ufak tefek düzensizliklerine veya sorumsuzluklarına aşırı tepki verir ve onlara sık sık iğneleyici uyarılar yapar ya da düşük notlar verir. Dersler planlı ama organize değildir. Yönlendirmeler verilirken ve geriye dönük açıklamalar yapılırken çok az soru sorulmasına izin verilir veya öğrenci çok az cesaretlendirilir. Bireysel ödevleri üzerinde çalışan öğrenciler, öğretmenlerinden genellikle çok az derecede yardım alırlar. Sınıfta aşırı kontrol edilen, hoş olmayan bir atmosfer vardır. Öğrenciler ürkek ve endişelidir. Öğretmenin açıklamaları yarışma odaklıdır. Bunun yanı sıra sınıfta, sınav ve notlar gibi konularda sürekli konuşulduğu için, öğrencilerin sınav endişeleri fazladır. Öğrenciler, öğretmeni mutsuz ve sabırsız olarak algılamaktadırlar.</p>
 <p>8. Ağır can sıkıcı</p>	<p>Bu öğretmenin sınıfındaki atmosfer, Belirsiz/Toleranslı (5) ve Belirsiz/Gergin (6) maddelerinde verilen öğretmenlerin sınıfındaki atmosfere benzeyen bir düzensizlik içermektedir. Bununla birlikte, farklı olarak öğretmen sürekli olarak sınıfı kontrol etmek için mücadele eder. Öğrenciler, öğretmenleri kendilerini motive ettiği sürece dikkatlerini toplarlar. Öğrenciler derse yoğunlaştıkları zaman, sınıf konuya odaklanmıştır. Öğretmen ve öğrenciler arasında bir yakınlık yoktur. Öğretmen genelde dersi aynı şekilde işler; deneylere ve farklı anlatım yöntemlerine pek yer vermez. Sınıf atmosferi, genel olarak ne gayretli, ne yarışmacı, ne de destekleyici bir hava içindedir. Öğretmen, sınıf yönetimini sakin bir şekilde kontrol etmek için sürekli olarak uğraşmasına rağmen, zaman zaman kontrolünü kaybederek ani çıkışlar göstermektedir.</p>

Şekil 2: Sekiz Kişilerarası Davranış Görüntüsünün Grafik ile Gösterimi (Kaynak: Brekelmans ve diğerleri 1993)

Yukarıda Şekil 2’de belirtilen davranış tipleri, kişilerarası davranış modelindeki iki ana boyuta (Etki ve Yakınlık) göre tanımlanmıştır. Öğrencilerin öğretmenlerini Yakınlık boyutunda yüksek değerlerle algıladıkları kişilerarası davranış tipleri, Otoriter, Toleranslı/Otoriter ve Toleranslı öğretmen davranış tipleridir. Kişilerarası ilişkiler bakımından sınıfta, bu üç tipten daha az işbirlikçi olarak algılananlar ise Emir Verici, Bastırıcı/Engelleyici öğretmen tipidir. Etki boyutunda en alt değeri alan Belirsiz/Toleranslı öğretmendir. Sınıfta kişilerarası davranış açısından işbirliği boyutunda en alt değeri Bastırıcı/Engelleyici ve Belirsiz/Gergin öğretmen profilleri almaktadır. Bastırıcı/Engelleyici davranış tipindeki öğretmenler, sekiz davranış tipi içinde Etki boyutunda en yüksek değerdedir (bakınız Şekil 3).

Şekil 3: Sekiz Öğretmen Kişilerarası Davranış Profilinin Öğretmenlerin Kişilerarası Davranışları Modeli (MITB) Üzerinde Gösterimi (Kaynak: Brekelmans, ve diğerleri, 1993)

Not: **DS**= Baskı/Uyum (Etki), **OC**= İşbirliği/Karşıtlık (Yakınlık), **Di**: Emir verici (Directive), **A**: Otoriter (Authorative), **TA**: Toleranslı/ Otoriter (Tolerant /Authorative), **T**: Toleranslı (Tolerant), **UT**: Belirsiz/Toleranslı (Uncertain/Tolerant), **UA**: Belirsiz/Gergin(Uncertain / Aggressive), **R**: Bastırıcı/Engelleyici Repressive, **D**: Ağır can sıkıcı (Drudging).

Ülkemizde de öğretmen davranışlarının algılanması ile ilgili olarak farklı ölçek ve araştırma yöntemleri ile yapılan çalışmalar bulunmaktadır (Taşkafa 1989; Okçabol, Akpınar, Camer, Gök ve Ünlühisarcıklı 2003; Eyibakışlı, 1991; Pektaş, 1988; Beyazturk ve Kesner, 2005). Örneğin, liselerde öğrenci algılarını belirlemek için Öğretmen Etkileşim Ölçeği (QTI) kullanılarak yapılan çalışmalarda öğretmen profilleri incelenmiş (Telli, den Brok ve Çakiroğlu, 2007a) ve meslek liseleri ve genel liselerdeki öğretmen profilleri karşılaştırılmıştır (Telli, Çakiroğlu ve den Brok, 2007c). Ancak öğretmen davranışlarının algılanması ve öğrenci kazanımları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır.

Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amaçları şunlardır:

1. Öğrencilerin, ders öğretmenlerinin kişilerarası davranışları hakkındaki algılarını belirleyerek öğretmen profillerini tespit etmek,
2. Öğrencilerin derslerine yönelik tutumları ile öğrencilerin kişilerarası davranış algıları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

2. YÖNTEM

2.1. Örneklem

Çalışmanın evrenini Bursa'daki genel liseler oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri 2004-2005 öğretim yılında toplanmıştır. Örneklem olarak Bursa'da bulunan iki farklı lisenin 24 sınıfından toplam 674 öğrenci ve çeşitli alanlardan (Matematik, Türkçe, Coğrafya gibi) meslek tecrübeleri 5 ile 25 yıl arasında değişen 13 öğretmen belirlenmiştir. Öğretmenlerin çalışmaya katılması gönüllülük esasına göre gerçekleşmiştir. Örneklem 322 (% 47.8) kız ve 352 (%52.2) erkek öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan okulların sınıflarındaki öğrenci sayısı 25–35 arasında değişmektedir. Öğrencilerin sınıf seviyelerine göre dağılımı şu şekildedir: 144 (% 47.8) hazırlık sınıfı, 242 (% 35.9) 9. sınıf ve 288 (% 42.7) 10. sınıf öğrencisidir. Örneklem, popülasyondan araştırmacılar için kolay ulaşılabilir bir gruptan seçilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmada Öğretmen Etkileşim Ölçeği (QTI)'nin Türkçe versiyonu (Telli, den Brok ve Çakiroğlu, 2007b) kullanılmıştır. Ölçek 5'li Likert tiptedir ve 62 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin sekiz alt bölümünün Cronbach's alpha değerleri oldukça yüksek olarak bulunmuştur (.74 ve .97 arasında). Bölümlerin sınıflar arası korelasyon değerleri. 24 ile .45 arasında değişmektedir. Bu da ölçeğin sınıflar arası farklılıkları belirleyebilecek düzeyde olduğunu göstermektedir. Faktör analizlerinin sonuçlarına göre iki faktör sekiz bölümde yapılanmaktadır. Bu iki faktör (eigenvalue 1'den büyük) yüzde 86 varyans açıklayabilmektedir. Bunlar Etki ve Yakınlık boyutları olarak yorumlanabilir. Buna ek olarak, belirlenen faktörler (iki boyut) arasındaki korelasyon öğretmenin kişilerarası davranış modeline uygundur. Yani istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon yoktur (kor=.16; p=.19) (Tablo 1).

Öğretmen Etkileşim Ölçeği (QTI)'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 7. ve 12. sınıf seviyeleri için yapılmış ve kabul edilen değerlerde olduğu belirlenmiştir (Wubbels ve Levy, 1993). Ölçeğin çalışma sırasında öğrenci, öğretmen ideal ve öğretmen şu anki durum olmak üzere üç versiyonu kullanılmıştır. Bu şekiller arasında ifade farklılıkları vardır. Örneğin, öğrenci formundaki “Öğrencileri cesaretlendirir.” maddesi, şu anki öğretmen formunda “Öğrencileri cesaretlendiririm.” ve ideal öğretmen formunda “Öğrencileri cesaretlendirmelidir.” şeklinde değiştirilmiştir.

Öğretmen Etkileşim Ölçeğinin (QTI) yanı sıra, öğrencilerin derse yönelik tutumları (duyuşsal) hakkında fikir edinebilmek için şu sorular sorulmuştur:

1. Öğretmeninizin derslerinden zevk alıyormusunuz? (Eğlenceli)
2. Öğretmeninizin dersini genel olarak faydalı buluyor musunuz? (Yararlı),

3. Öğretmeninizin sınıfında kendinizi yeterli ve becerili hissediyor musunuz? (Yarışmacı),
4. Öğretmeninizin dersini ilgi çekici buluyor musunuz? (İlginç),
5. Öğretmeninizin dersi için haftalık olarak ne kadar zaman ayırıyorsunuz? (okulda ve evde, toplam olarak) (Ayrılan zaman)

Bu soruların cevap seçenekleri, Hayır (0) Çok Az (1), Fikrim Yok (2), Oldukça (3) ve Çok Fazla (4) şeklinde düzenlenmiştir.

Tablo 1: Öğretmen Etkileşim Ölçeği (QTI)' in Türkçe Versiyonunun Boyutlara Göre Örnek Maddeleri, Sınıf Seviyesinde Cronbach's alpha ve Bölümlerin Kendi Aralarında Korelasyon Değerleri

Bölüm		Madde sayısı	Örnek maddeler	Cronbach's Alpha (sınıf seviyesinde)	Bölümlerin sınıflar arası korelasyon değerleri
Bİ	Liderlik	8	Sınıfta tüm öğrencilerin isimlerini bilir.	.90	.32
İB	Yardımcı/ Arkadaşça	8	Öğrencileri cesaretlendirir.	.97	.45
İÜ	Anlayışlı	8	Yapamadığımız ödevler için bize fazla zaman verir.	.95	.32
Uİ	Öğrenci Serbestliği	6	Sınıfta bazı kuralları bozabiliriz.	.74	.34
UK	Belirsizlik	7	Sınıfta aldığı kararlarını sürekli değiştirir.	.93	.25
KU	Hoşnutsuzluk	9	Kendisi hakkında; kişisel bir soru sormak zordur.	.91	.25
KB	Nasihah verici	8	Dersi kesip davranışlarımız hakkında konuşur.	.87	.24
BK	Katı	8	Bir soru sorulduğu zaman, öğrenciler yanlış cevap vermekten korkarlar.	.88	.33

2.3. Verilerin Analizi

Bu çalışmada için Öğretmen Etkileşim Ölçeği (QTI)'nin maddeleri, bölümlerin nitelikleri; sınıf seviyeleri yönünden varyans değerleri, güvenilirlik analizleri (Cronbach's alpha) ve bölümlerin kendi aralarındaki korelasyon değerleri yönünden belirlenmiştir. Daha sonra, her boyut ve sekiz alt bölümdaki değerleri, her bir sınıf için belirlenmiş ve var olan kişilerarası öğretmen tipleri ile karşılaştırılmıştır. Öğretmen Etkileşim Ölçeğinin iki ana boyutu olan Etki ve Yakınlık değerleri aşağıda verilen formül kullanılarak hesaplanmıştır (Alt boyutların yanındaki değerler, modeldeki goniometrik yerlerini göstermektedir):

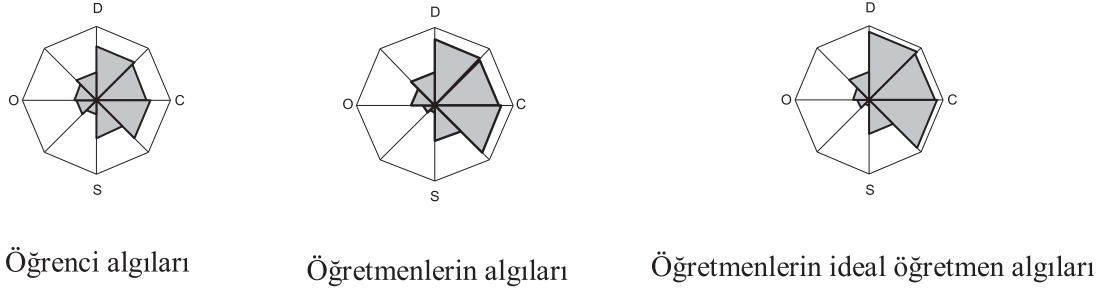
$$\text{Etki Boyutu} = (.92*Bİ) + (.38*İB) - (.38*İÜ) - (.92*Uİ) - (.92*UK) - (.38*KU) + (.38*KB) + (.92*BK); \text{Yakınlık Boyutu} = (.38*Bİ) + (.92*İB) + (.92*İÜ) + (.38*Uİ) - (.38*UK) - (.92*KU) - (.92*KB) - (.38*BK).$$

Ayrıca öğrenci ve öğretmen verilerine (şu anki ve ideal) dayanarak, iki ana boyut (Etki-Yakınlık) ve alt boyutların (Liderlik, Yardımcı/Arkadaşça vb.) ortalama değerleri belirlenmiştir.

3. BULGULAR

Analizler sonucunda seçilen örnekleme (674 öğrenci, 24 sınıf ve 13 öğretmen) öğrenci algılarına göre mevcut olan kişilerarası öğretmen davranış tipleri tespit edilmiştir. Öğrenci algılarının değerlendirilmesi sonucunda genel olarak, öğretmenlerin oldukça kontrollü, yardımcı ve işbirliğine açık olarak algılandıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin ideal öğretmen ve kendileri hakkındaki algıları

değerlendirildiğinde, kendileriyle ilgili algıları her iki ana boyutta da öğrenci algılarından daha yüksek değerlerde çıkmıştır. Daha önceki çalışmalarda da öğretmen ve öğrenci algıları arasında benzer farklılıklar bulunmuştur (Wubbels ve Levy 1993; 1991; Telli ve diğerleri, 2007a, Telli, 2006). Çalışmaya katılan öğretmenlerin kişilerarası davranış tipleri ile ilgili ortalama değerler Tablo 2 ve Şekil 4'te verilmektedir.

Şekil 4: Çalışmaya Katılan Öğrenci ve Öğretmenlerin Kişilerarası Davranışlarının Grafik ile Gösterimi

Tablo 2: QTI Türkçe Versiyonunun Bölümlerinin ve Boyutlarının Çalışmaya Katılan Öğrenci ve Öğretmenler için Ortalama Değerleri

Bölüm		Öğrenci algıları	Öğretmenlerin kendi algıları	Öğretmenlerin ideal öğretmen algıları
Bİ	Liderlik	.72	.84	.92
İB	Yardımcı / Arkadaşça	.67	.82	.90
İÜ	Anlayışlı	.73	.87	.92
Uİ	Öğrenci Serbestliği	.50	.47	.47
UK	Belirsizlik	.19	.11	.09
KU	Hoşnutsuzluk	.27	.15	.15
KB	Nasihat verici	.31	.29	.22
BK	Katı	.39	.42	.38
Boyut				
BU	Etki	.38	.68	.694
Kİ	Yakınlık	1.00	1.45	1.69

Örnekleminizde iki sınıf dışında genel olarak tüm öğretmenler, öğrenciler tarafından Emir Verici, Otoriter ve Toleranslı/Otoriter olarak algılanmıştır. Bu üç davranış tipi daha önceki çalışmalardan öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal kazanımlarında en etkili olanlar olarak bilinmektedir (Wubbels ve Levy 1993). İstatistiksel sonuçlar daha önceki çalışmalarla (den Brok, Brekelmans ve Wubbels 2004; Brekelmans ve diğerleri, 2002) benzer şekilde öğrenci algılarının her iki boyutta da tahmin edici geçerlilikleri olduğunu ve boyutların öğrencilerin duyuşsal kazanımları ile pozitif bir ilişkisi olduğunu göstermiştir. Çalışma sırasında sorulan sorular ve Öğretmen Etkileşim Ölçeğinin sekiz alt ve iki ana boyutu (Etki/Yakınlık) arasındaki ilişki Tablo 3'te verilmektedir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, Liderlik, Yardımcı/Arkadaşça, Anlayışlı ve Öğrenci Serbestliği boyutlarının öğrencilerin derse yönelik tutumları arasında pozitif bir korelasyon varken, Belirsizlik, Hoşnutsuzluk, Nasihat verici ve Katı boyutları ile öğrenci tutumları arasında negatif bir korelasyon bulunmaktadır.

Tablo 3: Öğretmen Etkileşim Ölçeği Boyutları ve Öğrencilerin Derse Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki

	Bölüm	Eğlenceli	Yararlı	Yarışmacı	İlginç	Ayrılan Zaman
Bİ	Liderlik	.58 *	.55 *	.31 *	.50 *	.23 *
İB	Yardımcı/ Arkadaşça	.70 *	.60 *	.42 *	.60 *	.26 *
İÜ	Anlayışlı	.58 *	.55 *	.37 *	.52 *	.22 *
Uİ	Öğrenci Serbestliği	.33 *	.23 *	.27 *	.21 *	.09 *
UK	Belirsizlik	-.42 *	-.43 *	-.19 *	-.34 *	-.11 *
KU	Hoşnutsuzluk	-.39 *	-.42 *	-.24 *	-.35 *	-.09 *
KB	Nasihaharici	-.35 *	-.31 *	-.25 *	-.25 *	-.024
BK	Katı	-.18 *	-.13 *	-.23 *	-.10 *	.11 *
DS	Etki	.32 *	.37 *	.06	.33 *	.20 *
CO	Yakınlık	.60 *	.55 *	.38 *	.50 *	.17 *

Not: *p< .025 (iki yönlü) anlamlı

4. YORUM/TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, ülkemizde öğrencilerin, öğretmen davranışlarını nasıl algıladıklarını incelemek ve öğrencilerin duyuşsal kazanımları olan ilişkisini belirlemektir. Ülkemizde öğrenme ortamı ile ilgili çalışmaların önemine dikkat çekilmiş ve bu alandaki araştırmaların eğitim açısından önemi belirtilmiştir (Telli, ve diğerleri 2007a; Telli ve diğerleri, 2007c; Telli, Çakıroğlu ve den Brok 2006; Beyazkürk ve Kesner, 2005; Genç, 2007) .

Bu çalışmada, ülkemizdeki genel liselerde öğretmenlerin kişilerarası davranışları Öğretmen Etkileşim Ölçeği (QTI) ile incelenerek, bunun öğrencilerin derse yönelik tutumları arasındaki ilişkisi araştırılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçeğin Türkçe versiyonu 62 maddeden oluşmakta ve yüksek güvenilirlik göstermektedir. Ölçek ile ilgili bu değerler orijinal Hollanda versiyonuna (den Brok, 2001) benzemekte ve diğer QTI versiyonları arasında en yüksek değerlere sahip olanlar arasında bulunmaktadır (Telli, 2006). Öğretmenlerin Kişilerarası Davranışları Modeli (MITB)'ne uygun olarak, bölüm değerleri birbirinden bağımsız iki ana boyut çevresinde, dairesel yapıda (circumplex structure) yer almaktadır (Gaines ve diğerleri, 1997; Blackburn ve Renwick, 1996).

Çalışmaya katılan öğretmenlerin, öğrenci algılarının ortalama değerlerine göre, genellikle sınıfta kontrollü, bir hayli yardımsever ve işbirlikçi olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak, öğretmenler, genellikle her iki boyutta da kendilerini öğrencilerine oranla daha yüksek değerlerde algılamaktadır. Buna benzer durum Hollanda, Amerika ve Avustralya'da tecrübeli öğretmenler ile yürütülen çalışmalarda da tespit edilmiştir (Wubbels ve Levy, 1993). Bununla birlikte, alınan örneklemin küçük olmasının ve öğretmen katılımının gönüllülük esasına dayanmasının, az sayıda davranış tipinin belirlenmesinde etkili olduğu düşünülebilir. İlerde yapılacak olan çalışmalarda, tüm bölgelerden ve farklı şehirlerden, daha büyük örneklemlerden elde edilecek verilerle, daha fazla davranış tipi belirlenmesi mümkündür. Öte yandan bu durumun kültürel bir farklılıktan kaynaklandığı da düşünülebilir. Öğretmenlerimiz, genellikle sınıfta güçlü liderlik özellikleri göstermekte ve öğretim programını zamanında tamamlayıp, öğrencilerini sınavlarda başarılı olmalarını sağlamaya çalışmaktadır.

Araştırma sonuçları öğrencilerin derslerini eğlenceli, yararlı, yarışmacı, ilginç bulmaları ve ders için ayırdıkları zaman ile Öğretmen Etkileşim Ölçeği (QTI)' nin sekiz alt bölümü ve iki ana boyutu arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Literatürdeki pek çok çalışma ile benzer şekilde (Brekemans ve diğerleri, 2002; Levy, ve diğerleri 2003; Wubbels ve diğerleri, 2006), bu çalışmada da öğrencilerin derse yönelik tutumları ile öğrencilerin, öğretmenlerinin kişilerarası davranışları hakkındaki algıları arasında bir ilişki belirlenmiştir.

Bu çalışmanın bulguları diğer çalışmalarla paralel olarak öğrencilerin, öğretmenlerinin kişilerarası davranışları hakkındaki algılarıyla, onların duyuşsal kazanımları arasında güçlü bir ilişki olduğu göstermektedir. Sınıf öğrenme ortamlarının öğretmen ve öğrenci algılarına dayanarak incelenmesi ve öğretmenlere bu konuda dönütler verilmesi, eğitimdeki başarısızlık nedenlerinin belirlenmesinde olduğu kadar öğretmenlerin meslek içi gelişimlerinde de oldukça önemlidir. Öğretmenlere verilecek olan bu tür geri bildirimler aynı zamanda öğretmenlerin değişen eğitim programlarını kendileri ve sınıfları açısından da değerlendirmelerine yardımcı olabilecektir. Öğretmen Etkileşim Ölçeği (QTI) birçok ülkede öğretmenlere sınıfları ve mesleki gelişimleri için bilgilendirme amaçlı kullanılmaktadır. Bu çalışmada, ölçeğin alt ve ana boyutlarında öğretmen ve öğrenci algıları arasındaki farklılıklar verilmiş ve bunlarla öğrencilerin tutumları arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, öğretmenlerin öğrencilerinin algılarına göre sınıf içindeki genel profilleri çıkarılmıştır. Bu çalışmadaki gibi öğrenci algılarına dayanarak, öğretmenlerin kişilerarası davranışları hakkında bilgi toplanması ve öğretmenlere sınıf içi profilleri hakkında dönüt verilmesi; öğretmen eğitimi programlarının ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerine olumlu katkılar sağlanabilir. Böylece öğretmen ve öğrenciler arasında pozitif bir iletişim sağlanarak ve geliştirilerek sınıf içi öğrenme ortamının verimliliğini artırmak mümkün olabilir.

KAYNAKLAR

- Beyazturk, D. ve Kesner, J. E. (2005). Teacher-child relationships in Turkish and United States schools: A cross-cultural study, *International Education Journal*, 6, 547-554.
- Blackburn, R., ve Renwick, S. J. (1996). Rating scales for measuring the interpersonal circle in forensic psychiatric patients. *Psychological Assessment*, 8, 76-84.
- Brekelmans, M., Levy, J., ve Rodriguez, R. (1993). A typology of teacher communication style. In T. Wubbels & J. Levy (Eds.), *Do you know what you look like? Interpersonal relationships in education*. (pp. 46 -55). London : The Falmer Press
- Brekelmans, M., Wubbels, T., ve Brok, P. den (2002). Teacher experience and the teacher-student relationship in the classroom environment. In S. C. Goh & M. S. Khine (Eds.), *Studies in educational learning environments: An international perspective* (pp.73-100). Singapore: New World Scientific.
- den Brok, P. (2001). *Teaching and student outcomes*. Utrecht, the Netherlands: W. C. C.
- den Brok, P., Brekelmans, M., ve Wubbels, Th. (2004). Interpersonal teacher behaviour and student outcomes. *School Effectiveness and School Improvement*, 15, 407-442.
- den Brok, P., Brekelmans, M., ve Wubbels, Th. (2004). Interpersonal teacher behaviour and student outcomes. *School Effectiveness and School Improvement*, 15, 407-442.
- den Brok, P. J., den Levy, J., Rodriguez, R., ve Wubbels, T. (2002). Perceptions of Asian-American and Hispanic-American teachers and their students on interpersonal communication style. *Teaching and Teacher Education*, 18, 447-467.
- den Brok, P., Fisher, D., ve Scott, R. (2005). The importance of teacher interpersonal behaviour for student attitudes in Brunei primary Science classes. *International Journal of Science Education*, 27, 765-779.
- Eyibakışlı, B. (1991). *A reliability Study of the Teacher Behaviour Observation Scale (TeBOS)*. Unpublished master thesis Istanbul: Bogazici University, Istanbul, Turkey.
- Evans, H., ve Fisher, D. (2000). Cultural differences in students' perceptions of science teachers' interpersonal behaviour. *Australian Science Teachers Journal*, 46, 9-18.
- Fisher, D. L., Fraser, B. J., ve Wubbels, Th. (1993). Associations between school learning environment and teacher interpersonal behaviour in the classroom. In T. Wubbels & J. Levy (Eds.), *Do you know what you look like?* (pp.103-112). London: The Falmer Press.
- Gaines, S. O., Panter, A. T., Lyde, M. D., Steers, W. N., Rusbult, C. E., Cox, C. L., ve Wexler, M. O. (1997). Evaluating the circumplexity of interpersonal traits and the manifestation of interpersonal traits in interpersonal trust. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 610-623.
- Genç, S. Zeki (2007). Öğrenci algılarına göre ideal bir öğretim elemanında bulunması gereken özellikler. *Milli Eğitim Dergisi*, 173, 210-218. MEB yayınları. Ankara
- Leary, T. (1957). *An interpersonal diagnosis of personality*. New York: Ronald Press Company.
- Levy, J., den Brok, P., Wubbels, T., ve Brekelmans, M. (2003). Students' perceptions of the interpersonal aspect of the learning environment. *Learning Environments Research*, 6(1), 5-36.
- Okçabol, R., Akpınar, Camer, Gök ve Ünlühisarcıklı (2003). *Türkiye'de öğretmen yetiştirme araştırması*. Ankara: Eğitim-Sen.
- Pektaş, S. (1988). *The effects of nonverbal teacher behaviours on instruction*. Unpublished doctoral dissertation, Ankara University, Ankara.

- Sztejnberg, A., Brok, P. den, ve Hurek, J. (2004). Preferred teacher-student interpersonal behaviour: Differences between Polish primary and higher education students' perceptions. *Journal of Classroom Interaction*, 39 , 32-40.
- Rickards, T., Brok, P. den, ve Fisher, D. L. (2003). *What does the Australian teacher look like? Australian typologies for teacher-student interpersonal behaviour*. Proceedings Western Australian Institute for Educational Research Forum 2003.
- Koul, R. ve Fisher D. (2006). Student perceptual data: Identifying and observing exemplary teachers of primary science. Paper presented at the annual Meeting of American Educational Research Association (AERA), San Francisco, USA.
- Taşkafa, G. (1989). Biz öğretmenler hep öğrencilerimizi değerlendiririz, öğrencilerin biz öğretmenleri nasıl değerlendirdiklerini hiç düşündünüz mü? *Çağdaş Eğitim*, 14, 27-30.
- Talton, E. L. ve Simpson, R.D. (1987). Relationships of attitude toward classroom environment with attitudes toward and achievement in science among tenth grade biology students. *Journal of Research in Science Teaching*, 24, 507-525.
- Telli, S. (2006). *Students' perceptions of their science teachers' interpersonal behaviour in two countries: Turkey and the Netherlands* Unpublished doctoral dissertation, Middle East Technical University, Ankara, Turkey.
- Telli, S., den Brok, P. J. ve Cakiroglu, J. (2007a). Students' perceptions of science teachers' interpersonal behaviour in secondary schools: Development of the Turkish version of the Questionnaire on Teacher Interaction. *Learning Environment Research*. 10, 115-129.
- Telli, S., den Brok, P. J. ve Cakiroglu, J. (2007b). Teacher-students interpersonal behaviour in secondary science classes in Turkey. *Journal of Classroom Interaction*, 42, 31-40.
- Telli, S., Çakiroğlu, J. ve den Brok, P. (2007c). Genel ve meslek liselerinde öğrenci algılarına göre belirlenen kişilerarası öğretmen profillerinin karşılaştırılması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 64-72.
- Telli, S., Cakiroglu, J., ve den Brok, P. (2006). Turkish secondary education students' perceptions of their classroom learning environment and their attitude towards Biology. In D. L. Fisher ve M. S. Khine (Eds.), *Contemporary approaches to research on learning environments: world views* (pp. 517-542). Singapore: World Scientific.
- Wubbels, T., Brekelmans, M., Créton, H. ve Hooymayers H. P. (1990). Teacher behaviour style and learning environment. In H. C. Waxman & C. D. Ellett (Eds.), *The study of learning environments* (Vol. 4, pp. 1-12). Houston, TX: University of Houston.
- Wubbels, T., Brekelmans, M., den Brok, P. J., ve van Tartwijk, J. (2006). *An interpersonal perspective on Classroom Management in Secondary Classrooms in the Netherlands*. Handbook of Classroom Management: Research, Practice, and Contemporary Issues, (pp. 1161-1191). New York: Lawrence Erlbaum Associates.
- Wubbels, T., Créton, H., ve Hooymayers, H. (1985). *Discipline problems of beginning teachers, interactional teacher behaviour mapped out*. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, Chicago, IL.
- Wubbels, T. ve Levy, J. (1991). A comparison of interpersonal behaviour of Dutch and American teachers. *International Journal of Intercultural Relationships*, 15, 1-18.
- Wubbels, T., ve Levy, J. (1993). *Do you know what you look like? Interpersonal relationships in education*. London: The Falmer Press.

EXTENDED ABSTRACT

The teacher-student relationship is one of the most important factors in teaching draw researchers attention (e.g den Brok, Levy, Rodriguez, & Wubbels, 2002; Taşkafa, 1989; Okçabol & Gök, 2003). To describe the students' perceptions of their teacher interpersonal behaviour, Wubbels, Créton and Hooymayers (1985) developed a model, *the Model for Interpersonal Teacher Behaviour (MITB)* and its unique instrument *Questionnaire on Teacher Interaction (QTI)* (Wubbels and Levy, 1991; 1993). In this model, interpersonal behaviour is described along two dimensions - a Dominance/Submission (Influence) dimension and a Cooperation/Opposition (Proximity) dimension. These two dimensions can be used to describe the following teacher behaviours: Leadership, Helpful/Friendly, Understanding, Student responsibility, Uncertainty, Dissatisfaction, Admonishing and Strict.

Research with the QTI has resulted in a vast and evolving knowledge base on teacher-student interpersonal behaviour (Wubbels & Brekelmans, 1998) and has included work on reliability and validity of the QTI, associations between interpersonal behaviour and cognitive/affective student outcomes, development of interpersonal behaviour during the teaching career and the importance of non-verbal behaviour. Apart from these, data gathered with QTI has brought the development of a teacher interpersonal behaviour typology (Wubbels, Brekelmans, Créton, & Hooymayers, 1990). They reported the following styles, found in Dutch and American classes: Directive, Authoritative, Tolerant/Authoritative, Tolerant, Uncertain/Tolerant, Uncertain/Aggressive, Repressive and Drudging. These types can be characterized in terms of the two dimensions in the MITB. The Authoritative, the

Tolerant/Authoritative and the Tolerant type are patterns in which students perceive their teachers relatively high on the Proximity Dimension, with the Tolerant type lowest on the Influence Dimension. Less cooperative than the three previous types are the Directive type, the Uncertain/Tolerant and the Drudging type, with the Uncertain/Tolerant type lowest on the Influence Dimension. The least cooperative pattern of interpersonal relationships has Repressive and Uncertain/Aggressive type classes. In Repressive type classes, teachers are the most dominant of all eight types.

The purpose of the study was to investigate the following research questions:

What are students' perceptions of their teachers' interpersonal behaviour and what (interpersonal) profiles can be discerned in class (aggregated) perceptions of these teachers?

What associations exist between students' perceptions of their teachers' interpersonal behaviour and their subject-related attitudes?

A total number of 674 students located in 24 classes (prep to 10) and 13 teachers with 5 to over 25 years' professional experience from two different high schools in Bursa city center participated in the study. Teachers' participation in the study was voluntarily.

The original (Dutch) version of the *Questionnaire on Teacher Interaction (QTI)* consisted of 77 items, answered on a 5-point Likert-type scale, later an American version was made consisting of 64 items. The items are connected to eight scales, representing the eight sectors and two dimensions. The American version formed the starting point for the development of a Turkish version of the questionnaire used in the present study (Telli, den Brok, & Çakiroğlu, 2007a). Beside this, five questions were also asked “*Do you enjoy this teacher's lessons, do you find the lessons of this teacher useful?, do you feel yourself competent in this teachers class? , do you find the lessons of this teacher interesting? how much time do you devote to this teachers class weekly?*” and students answered these questions on a 5-Likert-type scale.

The outcomes of this study indicated that Turkish version of the QTI is reliable and valid for the Turkish context. In fact, these correlations were similar to that of the Dutch version (e.g. den Brok, 2001) and are among the highest for any QTI version. The Turkish version of the QTI showed adequate predictive validity, since both dimensions were positively correlated with student outcomes, in particular students' subject-related attitudes.

For the data analysis, the average profile of teachers in study as perceived by students (student perception) was determined. Turkish teachers were, on average, perceived as somewhat dominant and very cooperative. Teachers' self-perceptions and teachers' ideal perceptions were also determined (for these no validity or reliability was established, since they were mainly gathered for teacher feedback purposes). Teachers' self-perceptions were higher on both dimensions than students' perceptions. This finding is similar to other studies investigating differences between teacher and student perceptions (Wubbels & Levy, 1993; 1991; Telli et al., 2007b; Telli et al., 2007c). Three interpersonal types of teachers could be found in the sample: Directive teachers, Authoritative teachers and Tolerant/Authoritative teachers. Similar to prior research (e.g. den Brok, et al., 2004; Brekelmans, et al., 2002) analyses indicated that both dimensions (Influence and Proximity) were positively related to affective student outcomes.

In terms of students' average perceptions, teachers were perceived as somewhat dominant and highly cooperative. In addition, teachers perceived themselves, on average, higher on both dimensions than their students. It seems likely that these findings are related to the voluntary participation of teachers and their classes.

By collecting information on teacher and student perceptions of teacher interpersonal behaviour it is hoped to initiate and support activities in teacher education and professional development programs in Turkey. So, outcomes of the study can help in building more positive teacher-student relationships between teacher and students, for example through reflection.